

Nr 16

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 72 § växellagen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 16 februari 1962 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 63, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 72 § växellagen;
- 2) lag om ändrad lydelse av 55 § checklagen;
- 3) lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 30 maj 1930 (nr 173) om beräkning av lagstadgad tid; samt
- 4) lag om ändrad lydelse av 5 § lagen den 27 mars 1936 (nr 81) om skuldebrev.

I fråga om propositionens huvudsakliga innehåll må här nämnas, att förslag framlägges till sådana ändringar i lagstiftningen, att lördagarna under månaderna april och maj likställas med bankfridagar.

De i propositionen framlagda lagförslagen är av följande lydelse:

1) Lag

om ändrad lydelse av 72 § växellagen

Härigenom förordnas, att 72 § växellagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

72 §.

Inträffar växels — — — — — å söckendag.

Skall åtgärd — — — — — helgdagar medräknas.

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna juni, juli, augusti och september samt påskafton, midsommarafton och julafton. Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna april—september samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Vid beräkning — — — — — ej medräknad.

Uppskovsdagar äge — — — — — ej rum.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962.

¹ Senaste lydelse av 72 §, se SFS 1961:68.

2) Lag

om ändrad lydelse av 55 § checklagen

Härigenom förordnas, att 55 § checklagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

55 §.

Checks uppvisande — — — — — å söckendag.

Då den — — — — — helgdagar medräknas.

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna *juni, juli, augusti och september* samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna *april—september* samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962.

3) Lag

om ändrad lydelse av 2 § lagen den 30 maj 1930 (nr 173)

om beräkning av lagstadgad tid

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 30 maj 1930 om beräkning av lagstadgad tid² skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företagas, å söndag eller annan allmän helgdag, å lördag under månaderna *juni, juli, augusti och september* eller å påskafton, midsommarafton eller julafton, må åtgärden företagas å nästa söckendag.

Infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företagas, å söndag eller annan allmän helgdag, å lördag under månaderna *april—september* eller å påskafton, midsommarafton eller julafton, må åtgärden företagas å nästa söckendag.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962.

¹ Senaste lydelse av 55 §, se SFS 1961: 69.

² Senaste lydelse av 2 §, se SFS 1961: 70.

4) Lag

om ändrad lydelse av 5 § lagen den 27 mars 1936 (nr 81)
om skuldebrev

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 27 mars 1936 om skuldebrev¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Är förfallotid — — — skuldebrevets utfärdande.

Inträffar skuldebrevs förfallotid å söndag eller annan allmän helgdag, vare nästa söckendag ansedd såsom förfallodag. Lag samma vare, där skuldebrev lyder på betalning inom viss tid, vars sista dag är allmän helgdag. Likställda med allmän helgdag vare enligt denna lag lördagar under månaderna *juni, juli, augusti och september* samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Inträffar skuldebrevs förfallotid å söndag eller annan allmän helgdag, vare nästa söckendag ansedd såsom förfallodag. Lag samma vare, där skuldebrev lyder på betalning inom viss tid, vars sista dag är allmän helgdag. Likställda med allmän helgdag vare enligt denna lag lördagar under månaderna *april—september* samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962.

I samband med propositionen har utskottet behandlat två i anledning av densamma väckta motioner, nämligen de likalydande motionerna nr 562 i första kammaren av herr *Alexanderson* och herr *Hanson, Per-Olof*, samt nr 676 i andra kammaren av herr *Fröding*. Motionerna utmynnar i hemställan, att riksdagen i anledning av propositionen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att riksdagen snarast måtte föreläggas förslag till sådan ändring av 1 kap. 15 § rättegångsbalken, att huvudförhandling vid allmän underrätt icke behöver hållas å lördag.

Beträffande skälen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen I: 562.

Lagförslagets tillkomst

I skrivelse den 22 mars 1960, nr 105, anhöll riksdagen, under åberopande av vad som anförts i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 17, att inom Kungl. Maj:ts kansli måtte utarbetas förslag till lagstiftning i överensstämmelse med syftet med två vid riksdagen väckta likalydande motioner (I: 5 och II: 12) om sommarlördagars likställande med bankfridagar.

¹ Senaste lydelse av 5 §, se SFS 1961: 71.

Med anledning av skrivelsen upprättades inom justitiedepartementet en den 31 augusti 1960 dagtecknad promemoria (stencilerad) med förslag i ämnet, vilken blev föremål för sedvanlig remissbehandling. Därefter företogs år 1961 sådana ändringar i lagstiftningen, att lördagarna under juni, juli, augusti och september jämställdes med bankfridagar. Inom justitiedepartementet har vidare upprättats en den 11 januari 1962 dagtecknad promemoria (stencilerad), vari föreslås, att med bankfridagar skall likställas även lördagarna under april och maj.

Över sistnämnda promemoria har yttranden avgivits av hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Nedre Norrland, kommerskollegium — som överlämnat yttranden från fyra handelskammare — generalpoststyrelsen, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Kristianstads, Älvsborgs, Värmlands, Gävleborgs och Västernorrlands län, Fullmäktige i riksbanken, Svenska bankföreningen, Svenska bankmannaförbundet, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges jordbrukskasseförbund, Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, Sveriges advokatsamfund, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Statstjänstemännens riksförbund samt Riksförbundet Landsbygdens folk. I ärendet har jämväl inkommit en skrivelse från rådhusrätten i Södertälje. Svenska arbetsgivareföreningen, som beretts tillfälle att avge yttrande, har förklarat sig avstå därifrån.

Gällande bestämmelser m. m.

I fråga om gällande bestämmelser och deras tillkomst tillåter utskottet sig att hänvisa till den i propositionen å s. 6—10 intagna redogörelsen.

Behovet av nu föreslagen lagstiftning

I nu förevarande proposition lämnar chefen för justitiedepartementet följande redogörelse för behovet av den föreslagna lagstiftningen:

»I årets statsverksproposition (Bil. 2 s. 7—10) har chefen för civildepartementet anmält fråga om sommartidstjänstgöringen i statsförvaltningen och därvid anfört i huvudsak följande.

Från vissa statliga myndigheter har inkommit framställningar om att den arbetstidsinskränkning av högst 9 timmar i veckan, som nu kan medges under högst tre månader av tiden juni—september, i stället skall få fördelas på sex månader och förläggas så, att lördagarna blir helt tjänstefria. Önskemål om undanröjande av förefintliga hinder mot en sådan omfördelning och förläggning av den nuvarande totala arbetstidsinskränkning under sommarmånaderna framfördes även av statstjänstemännens huvudorganisationer vid de förhandlingar om vissa lönegradsändringar m. m., som under våren 1961 ägde rum mellan civildepartementet och organisationerna. Det förutsattes i samband med förhandlingarnas avslutande, att frågan om sommartidstjänstgöringen inom statsförvaltningen skulle närmare övervägas inom civildepartementet.

Vid de överväganden som med anledning därav gjorts i civildepartemen-

tet, har kunnat konstateras att inom den privata sektorn av arbetsmarknaden — framför allt inom Stockholmsområdet — fria lördagar åtminstone under sommarhalvåret i stor utsträckning tillämpas för personalgrupper motsvarande dem, som inom statsförvaltningen har möjlighet till arbetstidsförkortning under sommarmånaderna. Även vissa kommunala arbetsgivare, bl. a. Stockholms stad, har under senare år övergått till att förlägga arbetstiden så, att samtliga lördagar under sommarhalvåret blir tjänstefria.

En anpassning av förläggningen av arbetstiden för här avsedd personal i statlig tjänst till vad som gäller för motsvarande personal på arbetsmarknaden i övrigt bör eftersträvas, icke minst från rekryteringssynpunkt. Om riksdagen icke har något att erinra häremot, bör det ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att en sådan anpassning skall kunna ske.

Med hänsyn till den utveckling mot fria lördagar under sommarhalvåret, som ägt rum på den privata arbetsmarknaden, är en omprövning av sommararbetstidsbestämmelserna nu motiverad. Efter övervägande av de olika faktorer, som härvidlag gör sig gällande, och efter överläggningar med de statsanställdas huvudorganisationer har chefen för civildepartementet funnit, att nuvarande sommararbetstidsbestämmelser bör ändras och utformas så, att myndighet, vid vilken sommararbetstid hittills fått tillämpas, får medge att arbetstiden under månaderna april—september inskränkes med högst 4 1/2 timmar i veckan samt att arbetstiden under denna tid i första hand förlägges så, att lördagarna blir tjänstefria. Avvikelser från en på dylikt sätt förlagd sommararbetstid kan visa sig bli nödvändiga inom vissa speciella arbetsområden. Den föreslagna ordningen innebär bl. a., att i gällande arbetstidsbestämmelser intagen föreskrift om viss kortaste arbetstid för arbetsdag icke skall gälla under tid, då myndigheten tillämpar sommartid.

Chefen för civildepartementet anför härefter i statsverkspropositionen bl. a. följande:

Omfördelas nuvarande arbetstidsinskränkning på sex i stället för på tre månader och utnyttjas densamma så, att personalen erhåller fria lördagar, kan vissa problem uppkomma hos myndighet, som enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser skall hålla mottagningsexpedition öppen visst antal timmar varje arbetsdag. Den tidigare nämnda ändringen i lagen den 30 maj 1930 (nr 173) om beräkning av lagstadgad tid innebär, att under månaderna juni—september infallande lördagar vid tillämpning av lagen likställas med sön- och helgdagar. Något behov av att under sådant förhållande hålla expeditioner öppna på dessa lördagar för mottagande av handlingar, vid vilkas ingivande viss förfallotid skall iakttagas, finnes inte. Tillämpar myndighet fria lördagar under april och maj månader, skulle det däremot kunna bli aktuellt med jourtjänstgöring å lördagar under dessa månader för personal å myndighetens mottagningsexpedition. Chefen för justitiedepartementet avser emellertid att senare under riksdagen framlägga förslag till lag angående ändring i nyssnämnda lag, varigenom även lördagar, som infaller under april och maj, skulle komma att vid beräkning av lagstadgad tid likställas med sön- och helgdagar. Därest en sådan lagändring sker, torde mottagningsexpeditionerna kunna hållas stängda på lördagar under hela den tid, då myndigheten tillämpar sommartid.»

Departementspromemorian den 11 januari 1962

I promemorian — vari redogöres för 1961 års reform på förevarande område och för behandlingen i årets statsverksproposition av frågan om sommartidstjänstgöringen i statsförvaltningen — föreslås att den genom nämnda reform fastställda perioden, varunder lördagar skall vara likställda med bankfridagar, utsträcker till att avse hela sommarhalvåret, d. v. s. tiden från och med april till och med september. För en sådan utvidgning åberopas skäl av samma art som de, vilka låg till grund för den tidigare lagstiftningen.

Under förarbetena till 1961 års lagstiftning — varigenom principen om sommarlördagars likställande med bankfridagar infördes i vårt land — påpekades bl. a. att ränteförlust kunde uppkomma för kreditgivare i fall då sista dagen för betalning var en sommarlördag. Vidare anmärktes, att reformen kunde påverka t. ex. den tidsfrist, som enligt 24 kap. 12 § rättegångsbalken gäller för avlåtande av häktningsframställning. Enligt promemorian synes vad i angivna hänseenden uttalades i 1961 års proposition vara tillämpligt även vid genomförande av de nu förordade lagändringarna.

Genom det i promemorian framlagda förslaget uppkommer i viss mån ett annat läge med avseende å det i samband med 1961 års reform framförda önskemålet om sådan ändring i 1 kap. 15 § rättegångsbalken, att uppehåll även i mindre vidlyftiga rättegångar skall kunna göras under sommarlördagar och helgdagsaftnar. I 1961 års proposition uttalades, att något praktiskt behov av en sådan bestämmelse icke förelåg, eftersom de fria lördagarna till stor del inföll under domstolarnas ferier. Tillkommer nu månaderna april och maj, gäller denna motivering icke längre i samma grad. Emellertid anfördes ytterligare i nämnda proposition att det jämväl utan den ifrågasatta lagändringen i allmänhet torde kunna undvikas, att rätten höll session på sommarlördagar. Denna ståndpunkt förtjänar enligt promemorian beaktande även nu, och någon ändring av ifrågavarande bestämmelse anses därför icke vara påkallad i anslutning till förevarande lagstiftning.

I promemorian förordas att den föreslagna lagstiftningen träder i kraft den 1 april 1962. Utvidgningen med månaderna april och maj innebär, att jämkningar kan på administrativ väg göras i nu gällande föreskrifter om motagnings- och expeditionstid vid domstolar och förvaltningsmyndigheter. Vid sådana jämkningar torde böra beaktas, att allmänhetens berättigade krav på service icke åsidosättes.

Slutligen framhålles i promemorian att även i andra hänseenden ett antagande av de framlagda lagförslagen synes böra medföra författningsändringar i administrativ ordning. Här avses kungörelsen den 10 juli 1947 om tingsordningar m. m., enligt vars nuvarande lydelse en av landets häradsrätter skall hålla ting med tremansnämnd bl. a. sista lördagen i april, och kungörelsen den 18 november 1932 angående inskrivningsdomare och inskrivningsdagar. Enligt 4 § i sistnämnda kungörelse skall inskrivningsdag i vissa norrlandsdomsagor hållas på fredagar eller, om helgdag inträffar på sådan dag,

nästa söckendag därefter; lika med helgdag anses påskafton, midsommaraf-
ton och julafton. Jämkning i detta stadgande kan vara motiverad för det fall
att den 1 maj infaller på en fredag. I överensstämmelse med lagen den 8
april 1938 om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag
skall inskrivningsdagen då flyttas till lördagen den 2 maj. Det kan enligt
promemorian vara skäl att — liksom skett beträffande påskafton, midsom-
marafton och julafton — i kungörelsen föreskriva, att sådan lördag skall
jämställas med helgdag.

Remissyttrandena

Det i departementspromemorian framlagda förslaget till lagändringar har
tillstyrkts eller lämnats utan erinran i så gott som samtliga yttranden.

Ett par remissinstanser ansluter sig icke helt förbehållslöst till förslaget.
Sålunda har *länsstyrelsen i Västernorrlands län* visserligen i och för sig ic-
ke något att erinra mot de föreslagna ändringarna. Det ifrågasättes emeller-
tid, om tillräckliga skäl har visats för att så snart efter 1961 års reform på
nytt ändra lagreglerna på detta område. Även enligt *handelskammaren i Gö-
teborg* kan det från allmänna synpunkter med visst fog sättas i fråga, om det
är lämpligt att redan nu, då endast ett halvt år förflutit sedan den senaste
ändringen på bankfridagarnas område genomfördes, göra en ny förändring.
Vissa skäl kan utan tvivel anföras för ett dröjsmål med reformen, till dess en
något mera omfattande erfarenhet vunnits av effekten av de senaste änd-
ringarna. Handelskammaren har emellertid för sin del icke något att erinra
mot att det nu framlagda förslaget genomföres.

Flera remissorgan har — ehuru de ställt sig positiva även till den före-
slagna utvidgningen med månaderna april och maj — förordat eller ifråga-
satt en lagstiftning, varigenom årets samtliga lördagar blir bankfria. Sålun-
da yttrar *Föreningen Sveriges stadsdomare* genom sin styrelse följande:

Såsom tidigare nämnts förekommer inom åtskilliga områden av arbets-
marknadens privata sektor redan nu arbetsfrihet under lördagarna året
runt. Det saknas anledning att utgå från annat än att den offentliga sektorn
inom en ganska näralliggande framtid nödgas genomföra samma system. Re-
dan det förhållandet att man i år måst föreslå ändringar i den under fjol-
året genomförda lagstiftningen torde väl visa att utvecklingen härvidlag går
snabbt. Även om de fria lördagarna under det närmaste året endast komma
att omfatta sommarhalvåret så torde några allvarigare olägenheter icke
uppkomma därigenom att den föreslagna lagstiftningen tillåtes att omfatta
årets samtliga lördagar. Tvärtom skulle de innebära vissa fördelar. Styrelsen
vill i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på det förhållandet att i
ett icke ringa antal städer, måhända de flesta, arbetstiden för städernas
samtliga myndigheter på lördagarna slutar klockan 12.00. På vissa håll har
man emellertid icke ansett sig kunna genomföra detta beträffande notarius
publicus och dennes expedition. Bankerna, som i regel stänga klockan 13.00,
ha förmenat sig ha berättigade anspråk på att kunna inlämna växlar för
protest någon halvtimme efter bankens stängning. Om alla lördagar gjordes
till bankfria dagar — utan att fördenskull vara fria lördagar — skulle detta
spörsmål, som på sina håll väckt irritation, kunna bringas ur världen.

Även *bank- och fondinspektionen* finner det vara mest konsekvent, att man nu tar steget fullt ut och helt avstår från att genom lagstiftning om fatalietider tvinga bankerna att hålla öppet under lördagarna någon del av året. Enligt inspektionens mening kan det icke gärna göras gällande att ett öppet-hållande skulle vara så mycket mera angeläget vinterhalvåret än sommarhalvåret, att man i lagstiftningsväg skulle behöva göra någon åtskillnad. Det må sedan ankomma på arbetsmarknadens parter att efter förhandlingar bestämma i vad mån berörda personalgrupper lämpligen kan beredas förmånen av fria lördagar. *Sveriges akademikers centralorganisation* framhåller, att tjänstemännens organisationer medvetet strävar efter att snarast möjligt få önskemålet om fem dagars arbetsvecka förverkligat. Utvecklingen på arbetsmarknaden har hittills lett till att stora personalgrupper avtalsvägen har fått arbetsfria lördagar under hela året. Denna utveckling torde snart slå igenom på hela arbetsmarknaden. Centralorganisationen föreslår att man redan nu går så långt, att årets samtliga lördagar blir jämställda med bankfridagar. Detta skulle undanröja de formella hindren för utvecklingen mot arbetsfria lördagar hela året inom statstjänstemannaområdet.

Tanken att låta lagstiftningen omfatta hela året återfinnes också i yttrandena från *Tjänstemännens centralorganisation*, *Landsorganisationen i Sverige*, *länsstyrelsen i Älvsborgs län*, *sparbanksinspektionen* och *Svenska bankmannaförbundet*. Sistnämnda remissinstans säger bl. a., att utvecklingen i fråga om lediga lördagar på arbetsmarknaden i stort har avancerat så långt, att huvudargumentet för lördagars likställande med bankfridagar — att icke lagstiftningen om fatalietider skall medföra hinder för arbetstagare med fria lördagar att utnyttja dessa för vila och rekreation — redan i dagens läge får anses gälla även lördagarna under vinterhalvåret; i vart fall kan konstateras att så inom mycket snar framtid kommer att bli fallet.

Föreningen Sveriges häradshövdingar tar upp den i promemorian behandlade frågan om ändring av 1 kap. 15 § rättegångsbalken. Föreningen erinrar om att den i sitt remissyttrande i samband med förra årets lagstiftning om bankfridagar framhållit, att stadgandet kunde medföra att sammanträde måste hållas även på sommarlördag. Därför hemställde föreningen, att möjlighet skapades att i stället fortsätta sammanträdet nästa helgfria dag. Att införa ovillkorlig skyldighet därtill kunde enligt föreningens mening vara opraktiskt, t. ex. för den händelse parter eller andra är avlägset boende eller förhandlingen på lördagen beräknas bli kortvarig. I sammanhanget borde även — fortsatte föreningen — övervägas sådana ändringar i rättegångsbalken, att tingssammanträde eller annan domstolsförhandling aldrig behövde hållas på lördag. Skälen för genomförandet av vad föreningen vid förra remissbehandlingen sålunda föreslagit har genom det föreliggande förslaget fått ökad tyngd. Ändringen synes därför föreningen böra komma till stånd. Eventuellt kan syftet nås genom sådan ändring av lagrummets lydelse, att förutsättningen för »avbrott i handläggningen», nämligen att målet beräknas taga i anspråk mera än två dagar, utgår. *Föreningen Sveriges stadsdomare* ställer sig tveksam till hållbarheten i vad i

förra årets proposition anfördes därom, att det även utan lagändring i allmänhet tordes kunna undvikas att rätten höll session på sommarlördagar. Enligt föreningen är det önskvärt, att frågan blir föremål för omprövning.

I fråga om det närmare innehållet i de avgivna remissyttrandena får utskottet hänvisa till den i propositionen å s. 13—16 lämnade redogörelsen.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Kling, anförde vid lagrådsremissen följande:

»Under senare år har arbetstiden för anställda i allt större utsträckning förlagts så, att lördagarna under sommarmånaderna blivit helt tjänstefria. Som en följd av denna utveckling och med beaktande av den i allmänhet tillämpade sommararbetstiden företogs genom lagstiftning förra året sådana ändringar i växel-, check- och skuldebrevslagarna samt lagen om beräkning av lagstadgad tid, att lördagarna under månaderna juni—september blev likställda med bankfridagar. Lagstiftningen medförde att de arbetstagare, som åtnjöt lediga lördagar under nämnda tid, genom att i förekommande fall slippa olägenheten av utlöpande fataliteter bättre kunde utnyttja denna ledighet till vila och rekreation. Vidare öppnades möjlighet för domstolar, förvaltningsmyndigheter och banker att hålla sina expeditioner och kontor stängda under de ifrågavarande lördagarna. Härigenom skapades förutsättningar för ytterligare grupper av arbetstagare att komma i åtnjutande av fria sommarlördagar.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag framhåller chefen för civildepartementet att, enligt vad som kunnat konstateras, inom den privata sektorn av arbetsmarknaden i stor utsträckning tillämpas fria lördagar åtminstone under sommarhalvåret för personalgrupper motsvarande dem, som inom statsförvaltningen har möjlighet till arbetstidsförkortning under sommarmånaderna; även på det kommunala fältet har man på många håll förlagt tjänstetiden så, att alla lördagar under sommarhalvåret blir arbetsfria. Enligt chefen för civildepartementet bör man söka anpassa förläggningen av arbetstiden för nyssnämnda personal i statlig tjänst till vad som gäller för motsvarande personal på arbetsmarknaden i övrigt. Under framhållande av att det, om riksdagen icke har något att erinra häremot, bör ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att en dylik anpassning skall kunna ske föreslår chefen för civildepartementet sådan ändring av gällande sommararbetstidsbestämmelser inom statsförvaltningen, att lördagarna under april—september i regel kan bli tjänstefria. Riksdagen har ännu icke tagit ställning till detta förslag.

Mot bakgrunden av den fortsatta utvecklingen på arbetsmarknaden mot fria lördagar och under hänsynstagande till vad chefen för civildepartementet föreslagit i årets statsverksproposition har i departementspromemorian förordats, att perioden för lördagarnas jämställande med bankfridagar skall utvidgas till att avse hela sommarhalvåret, d. v. s. tiden april—september. Vid remissbehandlingen har i stort sett rått enighet om att en sådan utvidg-

ning är påkallad och lämplig. Flera remissorgan har emellertid ansett, att man nu bör ta steget fullt ut och likställa även vinterhalvårets lördagar med bankfridagar. Man har därvid särskilt pekat på den inom det enskilda näringslivet fortskridande utvecklingen mot fem dagars arbetsvecka under hela året.

För egen del vill jag tillstyrka, att lördagarna även under månaderna april och maj nu göres till bankfridagar. En sådan utvidgning synes innebära en naturlig och lämplig anpassning till det läge med avseende å arbetstidens förläggning, som numera inträtt inom såväl den offentliga som den privata sektorn av arbetsmarknaden. Givetvis kan utvecklingen leda till att lördagarna under hela året i allmänhet blir arbetsfria. Jag anser emellertid tiden ännu icke vara mogen för en lagstiftning, varigenom årets samtliga lördagar jämställas med bankfridagar. I anslutning härtill vill jag upplysa att, enligt en inom Svenska arbetsgivareföreningen gjord undersökning avseende maj 1961, icke mer än ungefär 16 procent av tjänstemännen inom föreningens område hade femdagarsvecka året runt. Motsvarande procenttal var för arbetsledarna omkring 12. Någon särskild utredning om förekomsten av femdagarsvecka året runt för industriarbetare har icke gjorts av föreningen under de senaste åren. Enligt vad som uppgivits kan emellertid uppgiften beträffande arbetsledarna antagas ge ett ungefärligt mått på femdagarsveckans utbredning också för industriarbetarnas del.

Huruvida och i vilken omfattning banker och andra kreditinrättningar skall utnyttja den ökade möjligheten att hålla sina kontor stängda på sommarlördagarna, är — såsom också framhållits vid remissbehandlingen — frågor som får lösas vid överläggningar mellan arbetsmarknadens parter.

Som förordats i promemorian torde de erforderliga lagändringarna kunna verkställas genom att månaderna april och maj fogas till de i 72 § växellagen, 55 § checklagen, 5 § skuldebrevslagen och 2 § lagen om beräkning av lagstadgad tid angivna månader, under vilka lördagar skall vara likställda med allmän helgdag. Ändringarna i växel- och checklagarna möter icke hinder i de mellanfolkliga konventioner på området, till vilka Sverige anslutit sig.

Det vid remissbehandlingen framförda önskemålet om sådan ändring i 1 kap. 15 § rättegångsbalken, att uppehåll även i mindre vidlyftiga rättegångar kan göras under lördagar, förtjänar enligt min mening beaktande. Några större praktiska olägenheter torde likväl icke följa av den nuvarande ordningen. Såsom i promemorian framhållits synes någon ändring i vart fall icke vara påkallad i anslutning till den förevarande lagstiftningen, utan spörsmålet — som ej berör enbart de lördagar som nu föreslagits skola likställas med bankfridagar — torde få prövas i annat sammanhang och ur ett vidare perspektiv.

Den föreslagna lagstiftningen bör träda i kraft den 1 april 1962. Ett genomförande av lagstiftningen aktualiserar jämväl vissa författningsändringar i administrativ ordning. Sålunda bör övervägas jämkningar i gällande

bestämmelser om arbets-, mottagnings- och expeditionstider vid domstolar och förvaltningsmyndigheter. Därvid bör tillses, att allmänhetens berättigade krav på betjäning icke eftersättes. Som angivits i promemorian synes även kungörelsen den 10 juli 1947 om tingsordningar m. m. och kungörelsen den 18 november 1932 angående inskrivningsdomare och inskrivningsdagar böra underkastas vissa ändringar.»

Lagrådet

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran.

Utskottet

Genom lagstiftning år 1961 företogs sådana ändringar i växel-, check- och skuldebrevslagarna samt lagen om beräkning av lagstadgad tid, att lördagar under månaderna juni, juli, augusti och september blev likställda med bankfridagar. I förevarande proposition framlägges förslag, att även lördagarna under april och maj likställas med bankfridagar.

Enligt ett flertal remissinstansers uppfattning talar flera skäl för att bestämmelserna om bankfridagar göres tillämpliga beträffande alla lördagar under året. Den nu föreslagna lagstiftningen bör emellertid i första hand ses mot bakgrund av de bestämmelser, som från och med i år kommer att gälla för statstjänstemännens arbetstider under sommarhalvåret. Med hänsyn härtill har utskottet vid sin prövning funnit sig ej böra framställa någon erinran mot genomförande av en lagstiftning i överensstämmelse med propositionen.

Såsom framgår av det nyss anförda, är avsikten, att efter lagändringen lördagar från och med april till och med september skall vara likställda med bankfridagar. Från formell synpunkt skulle detta måhända klarare framgå, om i lagtexten »april—september» i stället för bindestreck hade använts prepositionen till och med. Utskottet vill emellertid icke påkalla någon ändring härutinnan.

Vid remissbehandlingen av den departementspromemoria, som ligger till grund för propositionen, har framförts önskemål om viss ändring av 1 kap. 15 § rättegångsbalken. I detta lagrum regleras frågan i vilken omfattning avbrott i huvudförhandling får äga rum. Det har framhållits, att nuvarande stadgande kan leda till att domstol måste hålla sammanträde även på sommarlördag. Möjlighet borde skapas att i stället fortsätta sammanträdet nästa helgfria dag. Departementschefen har förklarat, att det framförda önskemålet förtjänar beaktande men att någon ändring icke synes vara påkallad i anslutning till den förevarande lagstiftningen.

I motionerna I: 562 och II: 676 framhålls ånyo, att bestämmelserna i 1 kap. 15 § rättegångsbalken bör anpassas till den nya lagstiftningen om bankfridagar. Det förklaras, att stadgandet i rättegångsbalken inte torde nödvändiggöra rättegångsförhandlingar på sommarlördagar i något större antal fall men att det likväl kan medföra olägenheter i skilda avseenden. Det måste därför anses angeläget, att angivna stadgande i rättegångsbalken

anpassas till lagstiftningen om sommarlördagars likställande med bankfridagar. Enligt motionärerna bör emellertid de aktuella lagändringarna icke fördröjas i avvaktan på lösningen av det i motionerna upptagna problemet. Det hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att riksdagen snarast förelägges förslag till sådan ändring av 1 kap. 15 § rättegångsbalken, att huvudförhandling vid allmän underrätt icke behöver hållas å lördag.

Även utskottet ansluter sig till uppfattningen, att olika skäl synes tala för en ändring av reglerna i 1 kap. 15 § rättegångsbalken i överensstämmande med motionernas syfte. Såsom motionärerna framhållit, kan problemet kräva viss utredning. Någon ändring bör därför icke genomföras i nu förevarande sammanhang. Utskottet har emellertid i justitiedepartementet inhämtat, att en proposition är under utarbetande, vari skall upptagas olika frågor rörande rättegångsbalken, däribland den i motionerna behandlade. Utskottet anser därför, att något initiativ i nuvarande läge icke bör tagas från riksdagens sida.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

A. att förevarande proposition, nr 63, måtte av riksdagen bifallas; samt

B. att motionerna I: 562 och II: 676 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 mars 1962

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Erik Svedberg, fröken Mattson, herrar Ferdinand Nilsson, Alexanderson, Hernelius och Wikner;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson, fru Boman, herrar Östrand, Svensson i Vä, Ekström i Björkvik, Gustafsson i Borås och fröken Bergegren.

Reservation

Av herr *Hernelius*, som ansett, dels att tredje stycket i utskottets yttrande bort ersättas med text av följande lydelse:

»Såsom framgår av det nyss anförda, är avsikten, att efter lagändringen lördagar från och med april till och med september skall vara likställda med bankfridagar. Från formell synpunkt bör — för undvikande av varje möjlighet till missförstånd bland allmänheten rörande innebörden av lag-

stiftningen — den ändringen vidtagas, att orden 'april—september' utbytes mot 'april, maj, juni, juli, augusti och september'.»

dels att utskottet vid A. bort hemställa,

att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i de genom propositionen nr 63 framlagda lagförslagen — måtte för sin del antaga lagförslagen i följande utformning:

1) Lag

om ändrad lydelse av 72 § växellagen

Härigenom förordnas, att 72 § växellagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

72 §.

Inträffar växels — — — — — å söckendag.

Skall åtgärd — — — — — helgdagar medräknas.

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna april—september samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna april, maj, juni, juli, augusti och september samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Vid beräkning — — — — — ej medräknad.

Uppskovsdagar äge — — — — — ej rum.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962.

2) Lag

om ändrad lydelse av 55 § checklagen

Härigenom förordnas, att 55 § checklagen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

55 §.

Checks uppvisande — — — — — å söckendag.

Då den — — — — — helgdagar medräknas.

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna april—september samt

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna april, maj, juni, juli,

påskaftron, midsommaraftron och jul- *augusti och september* samt påsk-
aftron, midsommaraftron och jul-
aftron.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962.

3) Lag

om ändrad lydelse av 2 § lagen den 30 maj 1930 (nr 173) om beräkning av lagstadgad tid

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 30 maj 1930 om beräkning av lagstadgad tid skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

2 §.

Infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företagas, å söndag eller annan allmän helgdag, å lördag under månaderna *april—september* eller å påskaftron, midsommaraftron eller julafton, må åtgärden företagas å nästa söckendag.

Infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företagas, å söndag eller annan allmän helgdag, å lördag under månaderna *april, maj, juni, juli, augusti och september* eller å påskaftron, midsommaraftron eller julafton, må åtgärden företagas å nästa söckendag.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962.

4) Lag

om ändrad lydelse av 5 § lagen den 27 mars 1936 (nr 81) om skuldbrev

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 27 mars 1936 om skuldebrev skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

5 §.

Är förfallotid — — — — — skuldebrevets utfärdande.

Inträffar skuldebrevs förfallotid å söndag eller annan allmän helgdag, vare nästa söckendag ansedd såsom förfallodag. Lag samma vare, där

Inträffar skuldebrevs förfallotid å söndag eller annan allmän helgdag, vare nästa söckendag ansedd såsom förfallodag. Lag samma vare, där

skuldebrev lyder på betalning inom viss tid, vars sista dag är **allmän** helgdag. Likställda med allmän helgdag vare enligt denna lag lördagar under månaderna *april—september* samt påskafton, midsommarafton och julafton.

skuldebrev lyder på betalning inom viss tid, vars sista dag är allmän helgdag. Likställda med allmän helgdag vare enligt denna lag lördagar under månaderna *april, maj, juni, juli, augusti och september* samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1962.
